

Instagram: stela_knjige

Facebook: stela

www.stelaknjige.rs

NASLOV ORIGINALA

Blake Crouch

Recursion

Copyright © 2019 by Blake Crouch

All rights reserved.

Za izdanje na srpskom jeziku © Publik praktikum 2021

ZA IZDAVAČA

Marko Sabovljević

UREDNIK

Marina Sabovljević

LEKTURA I KOREKTURA

Snežana Gligorijević

SLOG I PRELOM

Studio Znak

DIZAJN KORICA

Siniša Subotić

ŠTAMPA

Alpha print, Zemun

TIRAŽ

1.000

IZDAVAČ

Publik praktikum

Dobrovoljačka 10/I, Zemun

office@publikpraktikum.rs

011/4202 544; 011/4202 545

GODINA IZDANJA

2021

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige ne sme se kopirati ni prenositi u bilo kom obliku ili bilo kojim sredstvima, elektronskim ili mehaničkim, uključujući fotokopiranje, snimanje ili bilo koji sistem za skladištenje i pretraživanje informacija, bez pismenog odobrenja izdavača.

LAVIRINT
SEĆANJA

BLEJK
KRAUČ

Sa engleskog preveo
Srđan Ladičorbić

Stela

Za Džeki

PRVA KNJIGA

Vreme je samo sećanje u nastajanju.

– VLADIMIR NABOKOV

Bari Saton se dovezao do parking mesta za vatrogasce kod glavnog ulaza zgrade Po, nebodera izgrađenog u art deko stilu, koji je bleštao belinom pod sjajem svog spoljašnjeg osvetljenja. Izašao je iz svog *kraun vika*, pohitao pločnikom do obrtnih vrata i ušao u predvorje.

Noćni čuvar je stajao pored niza liftova i držao otvorena vrata jednog od njih dok mu se Bari hitrim korakom približavao, praćen odje- kom svojih cipela na mermernom podu.

„Na kom je spratu?“, upitao je Bari, ulazeći u lift.

„Četrdeset prvom. Kada stignete gore, idite desno do kraja hodnika.”

„Ubrzo će stići još policajaca. Recite im kako sam kazao da sačekaju u pozadini dok ne dam znak.”

Lift se veoma brzo peo, ne odražavajući pravo godište zgrade u kojoj se nalazio. Nakon nekoliko sekundi, Bariju su se otpušile uši od pritiska. Kada su se vrata lifta najzad otvorila, izašao je iz njega i prošao pored znaka advokatske firme. Sprat je bio uglavnom mračan, iako je tu i tamo bilo osvetljenja. Bari je potrčao hodnikom pokrivenim tepihom, prolazeći pored praznih kancelarija, sale za sastanke, sobe za odmor i biblioteke. Hodnik se na svom kraju proširio u recepcijski prostor, koji je bio spojen s najvećom kancelarijom.

Pri nejasnoj svetlosti svaka pojedinost je delovala sivkasto. Široki recepcionerski sto od mahagonija bio je zatrpan papirima i fasciklama. Kružni sto je bio pokriven beležnicama i šoljama s hladnom kafom gorkog mirisa. Mali bar je bio napunjen isključivo flašama viskija *makalan*. Na drugom kraju sobe svetleo je i tiho brujaio akvarijum s malom ajkulom i nekoliko tropskih riba.

Dok se približavao francuskim vratima, Bari je utišao telefon i izuo cipele. Uhvatio je kvaku i lagano otvorio vrata, a zatim brzo i tiho izašao na terasu.

Okolni oblakoderi Aper Vest Sajda svetleli su ispod maglenog ogrtača, delujući tajanstveno. Buka grada bila je glasna i bliska – zvuci

automobilskih sirena odbijali su se između zgrada, pomešani s udaljenim zavijanjem kola hitne pomoći koja su jurila prema nekom drugom mestu nesreće. Vrh zgrade Po – stakleno-čelična kupola s gotskom konstrukcijom – bio je udaljen samo petnaest metara.

Žena je sedela leđima okrenuta Bariju pored gargojla nagriženog zubom vremena, klataći nogama preko ivice; bila je udaljena četiri i po metra.

Bari joj se približavao korak po korak, osećajući kako mu se čarape kvase na popločanom podu terase. Ako bi joj se dovoljno približio a da ga ne primeti, mogao bi da je odvuče od ivice pre nego što se nešto desi...

„Osećam miris vaše kolonjske vode”, kazala je, ne osvrćući se.

Bari je zastao.

Ona ga je pogledala i rekla: „Još jedan korak i više me neće biti.”

Iako je pri okolnoj svetlosti bilo teško proceniti, delovalo je da žena ima oko četrdeset godina. Nosila je tamni blejzer i odgovarajuću suknju. Verovatno je sedela tamo već neko vreme, jer joj je kosa bila slepljena od vlage.

„Ko ste vi?”, upitala je.

„Zovem se Bari Saton i detektiv sam u Centralnom odeljenju za pljačke njujorške policije.”

„Poslali su nekoga iz Odeljenja za pljačke...?”

„Bio sam najbliži mestu događaja. Kako se zovete?”

„En Vos Piteurs.”

„Mogu li da vas oslovljavam sa En?”

„Naravno.”

„Postoji li neko koga bih mogao da pozovem za vas?”

Odmahnula je glavom.

„Staću ovde kako ne biste morali da istežete vrat dok me gledate.”

Bari se udaljio od nje pod uglom koji ga je istovremeno doveo do niskog ivičnog zida, udaljenog dva i po metra od mesta na kome je žena sedela. Bacio je kratak pogled preko ivice i osetio kako mu se zgrčila utroba.

„Dobro, hajde da čujemo”, rekla je.

„Molim?”

„Zar niste ovde kako biste me odgovorili? Dajte sve od sebe.”

Odlučio je šta će reći dok se vozio liftom, prisećajući se svoje obuke o postupanju u slučaju pokušaja samoubistva. Sada, dok se nalazio u središtu dešavanja, osećao se manje samouvereno. Jedino u šta je bio siguran jeste da mu se stopala smrzavaju.

„Znam da vam u ovom trenutku sve deluje beznadežno, ali to je samo jedan trenutak, a trenuci prolaze.”

En je zurila dole u ulicu u podnožju zgrade, udaljenu oko sto dvesta metara, dlanova prislonjenih na kamen koji je bio nagrizen višedecenijskim uticajem kisele kiše. Sve što bi morala da uradi jeste da se odgrune. Bari je pretpostavljao da En bezvoljno preispituje svoju odluku, polako se približavajući tome da je sprovede u delo; skupljala je to poslednje zrno hrabrosti.

Primedio je da En drhti.

„Mogu li da vam dam svoju jaknu?“, upitao je.

„Prilično sam sigurna da ne bi trebalo više da mi se približavate.”

„Zašto?”

„Imam SLS.”

Bari se odupro nagonu da pobegne. Naravno da je čuo za sindrom lažnog sećanja, ali nikada nije poznao, niti sreo nekoga ko je pogođen njime. Nikada se nije nalazio u neposrednoj blizini takve osobe. Više nije bio siguran da li bi trebalo da pokuša da je uhvati. Više nije želeo da bude tako blizu nje. Ne, jebeš to. Ako bude krenula da skoči, pokušaće da je spase; a ako zbog toga dobije SLS, šta da se radi. To je rizik koji prati policijski posao.

„Koliko dugo imate sindrom?“, upitao je.

„Jednog jutra, pre otprilike mesec dana, odjednom sam se obrela u stanu ovde u gradu umesto u svom domu u Midlberiju, u Vermontu. Imala sam užasnu glavobolju i obilno mi je curila krv iz nosa. Isprva nisam imala pojma gde se nalazim. A zatim sam se setila... I ovog života. U ovom životu sam neudata, radim kao investiciona bankarka i živim pod svojim devojačkim imenom. Međutim, imam...” – vidljivo se oduprla naletu osećanja – „sećanja na moj drugi život u Vermontu. Tamo sam bila majka devetogodišnjeg dečaka po imenu Sem. Vodila sam baštovanski posao sa svojim mužem Džoom Bermanom. Bila sam En Berman. Nismo mogli da budemo srećniji.”

„Kakav je osećaj?“, upitao je Bari, kradomice se približivši za korak.

„Na šta tačno mislite?“

„Na vaša lažna sećanja o životu u Vermontu.“

„Ne samo da se sećam svog venčanja, nego i svađe u vezi s izgledom svadbene torte. Sećam se najsitnijih pojedinosti naše kuće. Sećam se našeg sina, svakog trenutka njegovog rođenja, njegovog smeha, mladeža na levom obrazu, njegovog prvog školskog dana i kako nije želeo da ga ostavim samog u školi. Ali kada pokušam da zamislim Sema, sve je crno-belo. Nema boje u njegovim očima. Kažem sebi da su bile plave, ali vidim samo crno.“

„Sva moja sećanja iz tog života su u nijansama sive, poput zamrznutih kadrova iz noar filma. Iako deluju stvarno, to su lažna sećanja koja me progone.“ Slomila se. „Svi misle da SLS predstavlja samo lažna sećanja na važne trenutke tvog života, ali ono što mnogo više boli jesu sećanja na sitne pojedinosti. Ne samo da se sećam svog muža, nego i mirisa njegovog daha kada se ujutru okrene prema meni u krevetu. Kad god bi ustao pre mene da opere zube, znala sam da će se vratiti u krevet i želeti da vodimo ljubav. To je ono što me ubija, te najsitnije, savršene pojedinosti koje me uveravaju da se to zaista dogodilo.“

„A šta je s ovim životom?“, upitao je Bari. „Zar vam on ništa ne znači?“

„Možda neki ljudi pogodeni SLS-om više vole sadašnja sećanja od onih lažnih, ali u ovom životu ne postoji ništa što me privlači. Pokušavala sam pune četiri nedelje. Ne mogu više da živim ovu imitaciju života.“ Suze su se probijale kroz njen ajlajner ostavljajući tragove. „Moj sin nikada nije postojao. Shvatate li to? On je samo lepa uobrazilja u mom umu.“

Bari joj se potajno približio još jedan korak, ali ovog puta ga je primetila.

„Ni korak bliže.“

„Niste sami.“

„Jebeno sam sama.“

„Iako vas poznajem tek nekoliko minuta, biću skrhan ako uradite to. Pomislite na ljude u svom životu kojima je stalo do vas. Pomislite na to kako će se oni osećati.“

„Pronašla sam Džoa”, rekla je En.

„Koga?”

„Mog muža. Živi u velikoj kući na Long Ajlandu. Ponašao se kao da me ne poznaje, ali znam da me je prepoznao. Ima potpuno novi život. Oženjen je – ne znam s kim. Ne znam da li ima dece. Ponašao se kao da sam luda.”

„Žao mi je, En.”

„Ovo previše boli.”

„Slušajte, bio sam na vašem mestu. Želeo sam da sve okončam. A sada stojim ovde i kažem vam da mi je drago što nisam to uradio. Drago mi je što sam imao snage da to prevaziđem. Ova niska tačka nije knjiga vašeg života, nego samo poglavlje.”

„Šta vam se dogodilo?”

„Izgubio sam ćerku. Život je slomio i moje srce.”

En je posmatrala horizont obasjan blistavom električnom svetlošću. „Imate li njene fotografije? Da li i dalje razgovarate s ljudima o njoj?”

„Da.”

„Ona je barem nekada postojala.”

Ta opaska ga je jednostavno ostavila bez reči.

En je ponovo pogledala nadole. Zbacila je jednu cipelu i posmatrala je kako pada, a zatim je zbacila i drugu.

„En, molim vas.”

„U mom prethodnom, to jest lažnom životu, Džoova prva žena Freni je pre petnaest godina skočila s ove zgrade, upravo s ove ivice. Patila je od kliničke depresije. Znam da je Džo krivio sebe zbog toga. Pre nego što sam napustila njegovu kuću na Long Ajlandu, rekla sam mu da ću ove noći skočiti sa zgrade Po, baš kao i Freni. Možda to zvuči budalasto i očajnički, ali nadala sam se da će se večeras pojaviti ovde i spasti me, jer nije uspeo da spase Freni. Kada sam osetila vaše prisustvo, isprva sam pomislila da bi to mogao da bude on, ali Džo nikada nije stavljao kolonjsku vodu.” Čežnjivo se osmehnula, a zatim dodala: „Žedna sam.”

Bari je bacio pogled kroz francuska vrata u tamnu kancelariju i ugledao dvojicu policajaca kako stoje pored prijemnog stola spremni da reguju. Ponovo je pogledao En. „Zašto se onda ne biste pomerili odatle, pa bismo zajedno ušli u kancelariju, a ja bih vam doneo čašu vode.”

„Da li biste mogli da mi je donesete ovamo?”

„Ne mogu da vas napustim.”

Njene ruke su se sada tresle, a Bari je opazio iznenadnu rešenost u njenim očima.

Pogledala je u Barija. „Ovo nije vaša greška”, rekla je. „Svakako je moralo ovako da se završi.”

„En, ne...”

„Moj sin je izbrisan.”

I s ležernom gracioznošću, En je lagano skliznula s ivice.

HELENA

22. oktobar 2007.

Helena je u šest sati ujutru stajala pod tušem, pokušavajući da se razbudi dok joj se vruća voda slivala niz kožu. Odjednom ju je proželo snažno osećanje da je već proživela taj isti trenutak. To nije bilo ništa novo. Osećaj deža vija ju je mučio još od njenih dvadesetih godina. Osim toga, nije bilo ničega posebnog u vezi s trenutkom pod tušem. Zapitala se da li je Mauntinsajd kapital već pregledao njenu prijavu za finansiranje projekta. Prošlo je nedelju dana. Dosad je trebalo da čuje nešto o tome. Ako su zainteresovani, trebalo je barem da je pozovu na sastanak.

Skuvala je bokal kafe i napravila doručak koji će poneti sa sobom – crni pasulj i tri rovito skuvana jaja, poprskana kečapom. Sela je za mali sto pored prozora i zagledala se u nebo ispunjeno svetlošću iznad njenog kvarta na obodu San Hozea.

U poslednjih mesec i nešto dana nije imala ni dan slobodnog vremena da opere veš, a pod njene spavaće sobe bio je doslovno pokriven prljavom odećom. Preturala je po hrpama veša dok nije pronašla majicu i farmerke u kojima je mogla da izađe iz kuće bez prevelikog osećaja sramote.

Dok je prala zube, zazvonio je telefon. Ispljunula je pastu, isprala usta i javila se na telefon u svojoj spavaćoj sobi kada je zazvonio četvrti put.

„Kako je moja devojčica?”

Glas njenog oca uvek bi joj izmamio osmeh.

„Zdravo, tata.”

„Pomislio sam da si već otišla na posao. Nisam hteo da te uznemiravam u laboratoriji.”

„Ne, sve je u redu. Šta radiš?”

„Samo sam mislio na tebe. Ima li nekih vesti u vezi s tvojom prijavom za finansiranje?”

„I dalje ništa.”

„Imam zaista dobar osećaj da će se to ostvariti.”

„Ne znam. Ovo je nezgodan grad, u kome vlada velika konkurencija. Ima mnogo zaista pametnih ljudi koji traže novac.”

„Ali ne toliko pametnih kao što je moja devojčica.”

Nije mogla da podnese toliko stepen očevo poverenja u nju, a posebno ne takvog jutra, kada se pomaljao duh neuspeha, dok je sedela u maloj, prljavoj spavaćoj sobi praznih zidova; ta soba je bila deo sasvim obične kuće, u koju nije dovela ni jednu jedinu osobu više od godinu dana.

„Kakvo je vreme tamo?”, upitala je kako bi promenila temu.

„Sinoć je padao sneg. Prvi ove godine.”

„Je l' mnogo napadao?”

„Samo nekoliko centimetara. Ali planine se bele.”

Mogla je da zamisli Istočnu ivicu Stenovitih planina, planine svog detinjstva.

„Kako je mama?”

Nastupila je veoma kratka pauza.

„Tvoja mama je dobro.”

„Tata.”

„Molim?”

„Kako je mama?”

Začula je kako otac polako izdiše vazduh. „Imali smo i boljih dana.”

„Je l' dobro?”

„Jeste. Sada spava na spratu.”

„Šta se dogodilo?”

„Ništa važno.”

„Reci mi.”

„Sinoć, posle večere, igrali smo džin remi, kao što uvek radimo. I samo je... Odjednom više nije znala pravila igre. Sedela je za kuhinjskim stolom i zurila u svoje karte, a niz lice su joj tekle suze. Zajedno smo se igrali trideset godina.”

Helena je čula kako je otac rukom pokrio slušalicu; plakao je, udaljen hiljadu i šeststo kilometara.

„Tata, dolazim kući.”

„Nemoj, Helena.”

„Treba ti moja pomoć.”

„Ovde imamo dobru podršku. Po podne ćemo otići kod doktora. Ako želiš da pomogneš majci, obezbedi sebi finansijsku podršku i napravi svoju stolicu.”

Nije želela da mu kaže, ali završetak rada na stolici sećanja je i dalje bio daleko – svetlosnim godinama daleko; to je više bio njen san, iluzorni cilj.

Oči su joj se napunile suzama. „Znaš da ovo radim za nju.”

„Znam, dušo.”

Oboje su načas začutili, pokušavajući da sakriju suze od onog drugog i ne uspevajući u tome. Želela je više od svega da mu kaže kako će ostvariti svoj cilj, ali bi to bila laž.

„Zvaću te večeras kada dođem kući”, rekla je.

„Dobro.”

„Molim te, reci mami da je volim.”

„Hoću. Ali ona to već zna.”

Četiri sata kasnije, negde u dubini zgrade za neuronaučna istraživanja u Palo Altu, dok je Helena ispitivala sliku miševljevog sećanja u stanju uplašnosti – fluorescentno osvetljene neurone, međusobno povezane mrežom sinapsi nalik paukovoj mreži – stranac se pojavio na vratima njene kancelarije. Pogledala je preko vrha svog monitora u muškarca odevenog u platnene pantalone i belu majicu, s osmehom koji nije delovao najiskrenije.

„Helena Smit?“, upitao je.

„Da?“

„Ja sam Dži-Vun Čerkover. Imate li malo vremena da razgovarate sa mnom?“

„Ovo je bezbednosno zaštićena laboratorija. Ne bi trebalo da budete ovde.“

„Izvinjavam se zbog smetnje, ali mislim da ćete želeti da čujete ono što imam da kažem.“

Helena je mogla da ga zamoli da napusti laboratoriju ili da pozove obezbeđenje, ali nije delovao opasno.

„Dobro“, rekla je. Odjednom joj je sinulo kako je taj muškarac živi svedok da je njena kancelarija pravo mesto iz snova za ljude sklone preteranom gomilanju stvari – bez prozora, prenatrpana, s prefarbanim ciglenim zidovima; utisak klaustrofobičnosti pojačavale su poslagahe bankarske kutije – po dve stavljene jedna na drugu, dostižući visinu od jednog metra – raspoređene oko njenog stola i napunjene svakojakim člancima i naučnim radovima. „Izvinite zbog nereda. Dozvolite mi da vam donesem stolicu.“

„Sam ću je uzeti.“

Dži-Vun je privukao stolicu na sklapanje i seo naspram Helene, a zatim prešao pogledom preko zidova, koji su bili gotovo prekriveni slikama visoke rezolucije s prikazima sećanja miševa i ispaljivanja neuroena kod pacijenata pogođenih demencijom i Alchajmerovom bolešću.

„Šta mogu da uradim za vas?“, upitala je.

„Moj poslodavac je zadivljen člankom objavljenom u časopisu *Neuron*, u kome ste opisali strukturu sećanja.“

„Mogu li da znam ime vašeg poslodavca?“

„Pa, to zavisi.“

„Od...?“

„Od toga kako će proteći ovaj razgovor.“

„Zašto bih uopšte razgovarala s vama kada ne znam koga predstavljate?“

„Zato što ćete za šest nedelja ostati bez novca koji vam je dodelio Stanford.“

Helena je podigla obrvu.

Muškarac je nastavio: „Moj gazda me veoma dobro plaća da znam sve o ljudima koje smatra zanimljivim.”

„Shvatate da je to što ste upravo rekli prilično zastrašujuće?”

Dži-Vun je posegnuo rukom u svoju kožnu torbu i izvadio dokument u povezu mornarskoplave boje.

Bila je to njena prijava za finansiranje projekta.

„Naravno”, rekla je. „Vi predstavljate Mauntinsajd kapital!”

„Ne. Osim toga, oni vas neće finansirati.”

„Kako ste onda došli do toga?”

„Nije važno. Niko vas neće finansirati.”

„Kako to znate?”

„Zato što je ovo nezanimljivo.” Bacio je njenu prijavu za finansiranje projekta na prenatrpan sto. „To je samo razrađivanje onoga što ste radili na Stanfordu poslednje tri godine. To nije dovoljno velika ideja. Imate trideset osam godina, što je, u akademskom svetu, kao da imate devedeset. Jednog jutra, u ne tako dalekoj budućnosti, probudićete se i shvatiti da su vaši najbolji dani iza vas, kao i da ste protraćili...”

„Mislim da bi trebalo da odete.”

„Nisam hteo da vas uvredim. Nemojte mi zameriti što ovo kažem, ali vaš problem je što se plašite da tražite ono što zaista želite.” Heleni je palo na pamet da je ovaj stranac iz nekog razloga zafrkava. Znala je da ne bi trebalo da nastavi razgovor, ali nije mogla da odoli znatiželji.

„A zašto se plašim da tražim ono što zaista želim?”

„Zato što je za ono što zaista želite potreban ogroman novac. Nije vam dovoljna sedmocifrena suma novca, nego devetocifrena, možda desetocifrena. Treba vam ekipa kodera koja će vam pomoći da napravite algoritam za katalogiziranje i projektovanje složene memorije, kao i infrastruktura za ispitivanja na ljudima.”

Zurila je u muškarca s druge strane stola. „Uopšte nisam pominjala ispitivanja na ljudima u toj prijavi.”

„Šta ako vam kažem da ćemo vam dati sve što tražite? Neograničeno finansiranje. Da li biste bili zainteresovani?”

Njeno srce je kucalo sve brže i brže.

Da li je ovo način na koji će ostvariti svoj cilj?

Pomislila je na stolicu sećanja od pedeset miliona dolara koju je maštala da napravi još otkad je njena mama počela da zaboravlja život. Začudo, nikada nije zamislila stolicu u punom obliku, nego samo kao tehničke crteže u prijavi uslužnog patenta koju će jednog dana podneti, a koja će nositi naslov *Imerzivna platforma za projekciju dugoročne, eksplicitne i epizodične memorije*.

„Helena?”

„Ako pristanem, hoćete li mi reći ko je vaš gazda?”

„Hoću.”

„Pristajem.”

Rekao joj je.

Helena je bila zaprepašćena. Dži-Vun je izvadio još jedan dokument iz kožne torbe i pružio joj ga preko bankarskih kutija.

„Šta je ovo?” upitala je.

„Ugovor o zaposlenju i poverljivosti o kome se ne može pregovarati. Mislim da ćete finansijske uslove smatrati veoma darežljivim.”

BARI

4. novembar 2018.

Kafić je zauzimao slikovito mesto na obali reke Hadson, u senci Vest Sajd Hajveja. Bari je stigao pet minuta ranije i zatekao Džuliju kako već sedi za stolom pod suncobranom. Zagrlili su se kratko i slabavno, kao da su oboje satkani od stakla.

„Drago mi je što te vidim”, rekao je.

„Meni je drago što si hteo da dođeš.”

Seli su. Konobar je došao do njihovog stola i pitao ih šta žele da popiju.

„Kako je Entoni?” upitao je Bari.

„Odlično. Redizajnira predvorje zgrade Luis. Je l' sve u redu na poslu?”

Nije joj rekao za samoubistvo žene koje preksinoć nije uspeo da spreči. Umesto toga, ćaskali su dok nije stigla kafa.

Bila je nedelja, i svud okolo vrvelo je od ljudi koji su izašli na rani ručak. Činilo se da se za svakim stolom u blizini vodi živ razgovor prošet smehom, ali njih dvoje su ćutke pijuckali svoju kafu u hladu.

Imali su mnogo toga da kažu jedno drugom, ali s druge strane – i nisu.

Bari je nežno preusmerio leptira koji mu je lepršao oko glave.

Ponekad je kasno noću zamišljao složene razgovore s Džulijom; razgovore u kojima bi rekao sve što mu se toliko godina skupljalo u srcu – bol, bes, ljubav – a zatim bi slušao kako ona čini to isto; razjasnili bi nesporazume do tačke u kojoj bi najzad razumeli jedno drugo.

Međutim, licem u lice, to se nikada nije činilo ispravnim. Nije mogao da natera sebe da kaže ono što mu leži na srcu, koje je uvek delovalo stisnuto i zaključano, potpuno pokriveno ožiljnim tkivom. Ipak, ta stegnutost mu nije smetala kao nekada. Pomirio se s mišlju da jedan deo života čini suočavanje sa sopstvenim neuspesima, a ponekad te neuspehe predstavljaju ljudi koje si nekada voleo.

„Pitam se šta bi danas radila”, rekla je Džulija.

„Nadam se da bi sedela ovde s nama.”

„Mislila sam na posao.”

„Ah. Bila bi advokatica, naravno.”

Džulija se nasmejala – bio je to jedan od najlepših zvukova s kojima se ikad susreo; nije mogao da se seti kada ga je poslednji put čuo; bilo ga je lepo iskusiti, ali u isto vreme i veoma bolno, poput tajnog prozora u osobu koju ste nekad poznavali.

„Vodila bi raspravu o svemu i svačemu”, rekla je Džulija. „I obično bi pobedila.”

„Lako je izlazila na kraj s nama.”

„S jednim od nas.”

„Sa mnom?”, izustio je, glumeći bes.

„Još sa pet godina shvatila je da si ti slaba karika u lancu.”

„Sećaš se kada nas je ubedila da joj dozvolimo da vežba parkiranje unazad na našem kolskom prilazu...”

„Ubedila je tebe.”

„... i mojim kolima probila vrata od garaže?”

Džulija je frknula od smeha. „Bila je veoma uznemirena zbog toga.”

„Ne, postidjena.” Njegov um je načas prizvao to sećanje ili barem deo sećanja. Megan je sedela za volanom njegovog starog *kamrija*, čija je zadnja polovina probila vrata garaže; suze su joj tekle niz lice crveno od stida, a zglobovi su joj pobeleli od grčevitog stiskanja volana. „Bila je uporna i pametna i uradila bi nešto zanimljivo sa svojim životom.” Ispio je kafu do kraja i sipao sebi još jednu šoljicu iz čelične francuske prese koju je delio s Džulijom.

„Lepo je razgovarati o njoj”, rekla je Džulija.

„Drago mi je što najzad mogu to da uradim.”

Konobar je prišao njihovom stolu kako bi primio porudžbinu za jelo. Leptir se vratio i sleteo na površinu stola pored Barijeve sklopljene salвете. Raširio je krila i čistio ih. Bari je pokušao da odagna misao kako je leptir u stvari Megan, koja ga nekako progoni baš na današnji dan. Iako je to, naravno, bila glupa pomisao, i dalje ga je proganjala. Jednom ga je crvendač pratio nekih četristo metara u Nohou,¹ a kada je nedavno šetao svog psa u parku Fort Vašington, bubamara mu je sletela na zglob šake.

Kada im je stigla hrana, Bari je zamislio da Megan sedi s njima za stolom; rešila se nekih malih adolescentskih mana i imala je čitav život pred sobom. Nije mogao da joj vidi lice, bez obzira na to koliko se trudio; video je samo njene ruke, koje su bile u stalnom pokretu dok je govorila, isto onako kako ih je pomerala njena majka kada je bila samouverena ili uzbuđena u vezi s nečim.

Bari nije bio gladan, ali je naterao sebe da jede. Činilo mu se da se Džuliji nešto vrzma po glavi, ali ona je samo pojela poslednje komade svoje fritate.² Popio je gutljaj-dva vode, uzeo još jedan zalogaj svog sendviča i zagledao se u reku u daljini.

Reka Hadson izvire iz jezera zvanog Suza oblaka u planinama Adirondak. Bili su tamo jednog leta kada je Megan imala osam ili devet godina. Kampovali su među drvećem omorike i posmatrali kako padaju

¹ Skraćenica za naziv ulice Severno od Hjustona (engl. *North of Houston Street*), koja se nalazi na Menhetnu. (Prim. prev.)

² Italijansko jelo zasnovano na jajima i obogaćeno povrćem, sirevima ili mesom; fritata u prevodu znači „pečeno”. (Prim. prev.)

zvezde. Pokušavali su da prihvate zbunjujuću činjenicu da je tako maleno planinsko jezero izvorište reke Hadson. Bilo je to sećanje kome se gotovo opsesivno vraćao.

„Deluješ zamišljeno”, rekla je Džulija.

„Razmišljao sam o onom našem izletu na jezero Suza oblaka. Sećaš se?”

„Naravno. Trebalo nam je dva sata da postavimo šator po kišnoj oluji.”

„Mislio sam da je bilo vedro.”

Džulija je zatresla glavom. „Ne, drhtali smo u šatoru cele noći i niko od nas nije oka sklopio.”

„Jesi li sigurna?”

„Da. Na osnovu tog izleta sam čvrsto odlučila da više nikada ne idem u divljinu.”

„Tako je.”

„Kako si mogao to da zaboraviš?”

„Ne znam.” Istina je da se stalno prisećao nekadašnjih događaja. Osvrtao se na prošlost, živeći više u sećanjima nego u sadašnjem trenutku, često ih menjajući kako bi ih učinio lepšim, savršenim. Za njega je nostalgija bila sredstvo za ublažavanje bola u jednakoj meri kao i alkohol. Naposletku je dodao: „Možda je posmatranje zvezda padalica s mojim devojkama delovalo kao bolja uspomena.”

Džulija je bacila salvetu na svoj tanjir i naslonila se na naslon stolice. „Nedavno sam prošla pored naše stare kuće. Uh, znatno je izmenjena. Prolaziš li ikad tuda?”

„S vremena na vreme.”

Istina je da je i dalje prolazio automobilom pored njihove stare kuće kad god bi ga posao odveo u Nju Džerzi. On i Džulija su je izgubili kao kolateral u zajmu godinu dana nakon Meganine smrti, a danas nije imala gotovo nikakve sličnosti s mestom na kome su živeli. Okolno drveće je bilo više, bujnije, zelenije. Postojala je nadogradnja iznad garaže, a sada je u kući živela mlada porodica. Cela fasada je bila ponovo urađena u kamenu, a dodati su i novi prozori. Kolski prilaz je bio proširen i ponovo popločan. Ljuljaška, koja je nekada visila s hrastovog drveta, bila je skinuta pre nekoliko godina, ali su u podnožju stabla ostali inicijali

koje su Megan i on jednom prilikom urezali. Dodirnuo ih je prošlog leta – pošto je nekako zaključio da je dobra zamisao odvesti se taksijem do Džerzija u dva sata ujutru nakon noćnog izlaska s Gven i ostatkom Centralnog odeljenja za pljačke. Policajac iz Džerzija je došao tamo pošto su novi vlasnici pozvali policiju kako bi prijavili lutalicu u svom prednjem dvorištu. Iako je bio pijan i jedva stajao na nogama, Bari nije bio uhapšen. Policajac iz Džerzija ga je poznavao i znao je šta mu se dogodilo. Pozvao je još jedan taksi i pomogao Bariju da se smesti na zadnje sedište. Platilo je unapred vožnju nazad do Menhetna i poslao ga kući.

Povetarac je dolazio iz pravca reke noseći svežinu, dok je sunce grejalo Barijeva ramena, što je predstavljalo prijatan kontrast. Turistički brodići su plovili rekom. Neprekidna saobraćajna buka dopirala je s auto-puta iznad kafića. Nebo je bilo ispresecano tragovima hiljadu mlaznih aviona koji su polako bleđeli. Bila je kasna jesen i jedan od poslednjih lepих dana te godine.

Bari je pomislio kako će uskoro stići zima, a zatim će se završiti i ova godina i nastupiti nova. Vreme je prolazilo sve brže i brže. Život uopšte nije bio onakav kakav je očekivao da će biti kada je bio mlad i živeo u lažnom uverenju da stvari mogu da se kontrolišu. Ništa ne može da se kontroliše, može samo da se izdrži.

Kada je stigao račun, Džulija je pokušala da plati, ali ga je on zgrabio i platio karticom.

„Hvala ti, Bari.”

„Hvala tebi što si me pozvala.”

„Hajde da se potrudimo da ne prođe godinu dana do našeg sledećeg viđenja.” Podigla je čašu ledene vode. „Za našu slavljenicu.”

„Za našu slavljenicu.” Bari je osetio kako mu se u grudima skuplja bol, ali ga je odagnao disanjem. Kada je ponovo progovorio, glas mu je zvučao uobičajeno: „Staru dvadeset šest godina.”

Nakon ranog ručka, Bari je pešačio do Central parka. Na Meganin rođendan, tišina u njegovom stanu je delovala preteće, jer poslednjih pet godina taj dan nije doneo ništa dobro.